సంధ్య అంచున

తుళ్లిపడి లేచింది సుమతి. పాలమనిషి వచ్చి తలుపు గొళ్లెం చప్పుడు చేస్తోంది. గబగబా వెళ్లి తలుపు తెరచి పాలు తీసుకుంది. అప్పుడే తెల్లగా తెల్లారిపోయింది. పెరట్లోకెళ్ళి ముఖం కడుక్కుని వచ్చి స్టౌ వెలిగించి కాఫీకి నీళ్లు పెట్టింది. నూతి దగ్గరికెళ్ళి స్నానానికి నీళ్లు తోడింది. వస్తూ వస్తూ పెరటిగోడ మీంచి పక్కింటి వైపు చూసింది. కొత్తగా పెళ్ళయిన జంట పెరట్లో నందివర్ధనం చెట్టు దగ్గర పూలుకోస్తూ సరసాలాడు కుంటున్నారు. చటుక్కున తల తిప్పేసుకుని గబగబా నడిచి వచ్చి చీపురు తీసుకుని ఇల్లు వూడ్చే పనిలో నిమగ్నమైంది.

'కొత్తగా పెళ్ళయిన జంట నిత్యం అంత సంతోషంగా వుంటారా?' అనిపించిం దామెకు. తనకీ అయింది పెళ్లి. ఒక అచ్చటా? ఒక ముచ్చటా? మూడు ముళ్లూ పడ్డాయంతే! అదే పెళ్లనుకుంటే లోకం దృష్టిలో తనకీ పెళ్ళయిపోయినట్టే!

గది ఊడ్చేసి ముందు వసారాలో కొచ్చింది. తండ్రి పడుకొనే మంచం ఖాళీగా వుంది. సరిగ్గా అప్పుడే వీధిలోంచి నెమ్మదిగా కుంటుకుంటూ నడిచివస్తున్నాడు తిరుపతయ్య.

"ఎక్కడికెళ్ళావు నాన్నా పొద్దున్నే" అడిగింది.

"ఇక్కడేనే, తోచక వీధి గుమ్మంలో నించుంటే వీరయ్య కనిపించేడు" అంటూ యింకా ఏదో చెబుతున్నాడు. వాకిలి కూడా చిమ్మేసి లోపలికెళ్ళిపోయింది సుమతి. ముసలాయన నెమ్మదిగా కర్ర సాయంతో లోపలికొచ్చేడు. తను కాఫీ కలుపుకున్నాక, గ్లాసుతో పంచదార వేయని పాలు తెచ్చి అతని కందించింది సుమతి.

"సుమతీ! ఒక్క మాట"

"ఏమిటీ?"

"వీరయ్య యీ మధ్య కొడుకు దగ్గరికి కాకినాడ వెళ్ళేడట!"

"వెళ్ళనీయండి. మీకా అదృష్టం ఎలానూ లేదు కదా!"

"అది కాదమ్మా. కాకినాట్లో..." తిరుపతయ్య ఏదో చెప్పబోయాడు.

"ఉండండి. నేనింకా కాఫీ నీళ్ళయినా గొంతులో పోసుకోలేదు. స్నానం చెయ్యాలి. వంట చెయ్యాలి. పన్లోకి పోవాలి. ఇవాళ లేవటమే ఆలస్యమైపోయింది" అంటూ వంటింట్లోకి వెళ్ళి కాఫీ గ్లాసులో పోసుకుని రెండు గుక్కలు తాగి అలా గ్లాసుతోనే నడవలో కొచ్చింది. పాలగ్లాసు అలాగే ఉంది. తండ్రి ఎటో ఆలోచిస్తున్నాడు. అతన్ని చూస్తే జాలేసింది సుమతికి. అయినా తను ఆయన విషయంలో అశక్తురాలు.

"ఏమిటో చెప్పబోయారు. చెప్పండి" అంది.

తిరుపతయ్య ముఖం కాస్త ప్రసన్నంగా మారింది.

"కాకినాట్లో మంచి డాక్టరున్నాడట. వీర్రాజు వియ్యంకుడికీ నాలాగే..."

"చాలు. ఇక చెప్పకండి. కాకినాడ వెళ్తానంటారా?"

"వెళ్తే బాగుండుననిపిస్తోంది. అతగాడిదీ నా వయసే. అతనికి కుదిరింది నాకెందుకు కుదరదూ?"

"కుదరకపోవచ్చు. వేళకి మందు వేసుకోవడం, నియమాలూ, పథ్యాలు పాటించడం మనకి చాతకాదుగా. అయినా ఎలా వెళ్తారు? నాకు రావటానికి కుదరదు. ఈ మారు సెలవంటే యింట్లోనే వుండిపొమ్మంటారు మా డాక్టరుగారు"

తిరుపతయ్య ఒక్క క్షణం ఏమీ మాట్లాడలేదు.

"పోనీ పక్కింటి చలపతిని అడిగి చూడనా" అన్నాడు కాస్సేపాగి.

"ఇప్పుడు ఆయన కూడా రాలేడు. పూర్వంలా కాదు. మాస్టర్లు ఏ వూరి బడిలో పనిచేస్తే ఆ వూళ్ళోనే కాపురం ఉండాలట. అతనా వూరు వెళ్ళే ప్రయత్నంలో ఉన్నాడు" అంటూ లోపలికెళ్ళి కూరల బుట్ట ముందేసుకుంది. 'ఈయనకి రాన్రాను చాదస్తం పెరిగిపోయింది. తనకు తోచిందే గాని ఒకరి మాట వినరు' – తనలో తానే విసుక్కుంది.

"వీరయ్యని రమ్మన్నా – వస్తాడు. నేనంటే గౌరవమున్న మనిషే. కాని ఛార్జీలు పెట్టి తీసుకెళ్ళకపోతే బావుండదు" అంటూ తిరుపతయ్య అక్కడికే వచ్చాడు.

"ఛార్జీలూ, డాక్టరు ఫీజులూ, ఇతర ఖర్చులు ... ఎలా లేదన్నా నాలుగొందలవుతుంది. ఆలోచించేరా" అంటూ మరో మాటకు తావియ్యకుండా లేచి పెరట్లోకి వెళ్ళిపోయింది సుమతి.

తిరువతయ్య ఇక మాట్లాడ్డానికి ప్రయత్నించలేదు. లేచి వెళ్ళి మంచం మీద కూర్చున్నాడు.

సుమతి స్నానం చేసి వచ్చి దేవుడు దగ్గర దీపం పెట్టి వంట కానిచ్చింది. అప్పటికి టైం ఎనిమిదిన్నర దాటింది. టిఫిన్ బాక్స్ సర్దుకుని చీర మార్చుకుని యివతలి కొచ్చింది.

తిరుపతయ్య వీధి గడపలో గోడ కానుకుని కూర్చుని వున్నాడు.

"వేన్నీళ్ళు పెరట్లో గిన్నెతో పెట్టేను. చల్లారిపోతాయి. స్నానం చేసేయండి" అంది.

"అలాగే" అన్నాడు తిరుపతయ్య నెమ్మదిగా. కానీ లేవలేదు.

"నేను వెళ్తున్నాను. అన్నీ అక్కడే వున్నాయి. పదిన్నర దాటకుండా అన్నం పెట్టుకుని తినేయండి" అంది.

తిరుపతయ్య తలూపేడుగానీ మాట్లాడలేదు. ఆయనెందుకు అలా వున్నాడో ఆమె గ్రహించింది. 'కాకినాడ వెళ్దరుగాని లెండి. డబ్బు నేనిచ్చి పంపుతా' అని వుంటే ఆయన ముఖం వికసించేది.

సుమతి వెళ్ళిన పది నిముషాలకు లేచి పెరట్లోకి వెళ్లేడు తిరుపతయ్య. నీళ్ళు సగం చల్లారిపోయాయి. గాపంచా కట్టుకుని ఆ నీళ్లే ఒంటి మీద దిమ్మరించుకుని స్నానం అయిందనిపించి వచ్చి మంచం మీద కూర్చున్నాడు.

కళ్లు తిరుగుతున్నాయి. తల కూడ విసురుతోంది. అంతకుముందున్న బాధలు చాలవన్నట్లు ఈ మధ్య ఈ కొత్త రోగమొకటీ! ఆయుర్వేద డాక్టరిచ్చిన పొట్లాం మందు వేసుకుని కళ్లు మూసుకుని కూర్చున్నాడు. ఎందుకో... ఈ మధ్య మార్కండేయులు గుర్తుకొస్తున్నాడు. నిస్సహాయత, అశక్తత కమ్ముకున్నప్పుడు అయినవాళ్ళు గుర్తుకొస్తారు కాబోలు!

ఈ చివరి జీవితం మార్కండేయులు దగ్గర గడిచిపోతే ఎంత బాగుండేది? కానీ తనే చేతులారా చేసుకున్నాడు. ముప్పయ్ యేళ్ళనాడు తులసి తనను వంటరి పక్షి చేసి పోయింది. అప్పటికి మార్కండేయులుకు మూడేళ్ళు. మళ్ళీ మరో స్త్రీ తన జీవితంలోకి రావడానికి కారకుడైన వెంకటరమణే మార్కండేయుల్ని తన నుండి వేరుచేశాడా అనిపిస్తుంది. కానీ అది నిజం కాదు.

అయిదేళ్ళ పసివయసులో వెంకటరమణకు పెంపకం వెళ్ళిపోయేడు మార్కండేయులు. వెళ్తూ వెళ్తూ చూసిన ఆ చూపు తనకిప్పటికీ జ్ఞాపకమే! వెంకటరమణ దూరపు బంధువే. ఎక్కడైతేనేం పిల్లవాడు చక్కగా పెరగాలి అనుకున్నాడు తను ఆ సమయంలో. అందుకే ఒప్పుకున్నాడు.

ఇంటి ముందేదో రిక్షా ఆగిన చప్పుడైతే లేచి చూశాడు తిరుపతయ్య. స్కూలు పిల్లల రిక్షా. ఎందుకో ఆగి, వెళ్ళిపోయింది.

మార్కండేయులు వస్తే బాగుండును అనుకున్నాడు. నాలుగు రోజులుగా ఎందుకో కళ్ళలో మెదుల్తున్నాడు.

అయిదారేళ్ళుగా వెంకటరమణ యింట్లో మార్కండేయుల్ని చూసినప్పుడల్లా అనిపిస్తోంది. తనేం పోగొట్టుకున్నాడో, వెంకటరమణ తన వల్ల ఎంతటి అభిమానాన్నీ, ప్రేమనూ జీవితంలో పొందేడో!

రోడ్డు మీద పది గంటల బస్సు కాబోలు హారన్ మ్రోగించుకుంటూ వెళ్ళిపోయింది. సుమతి మాట గుర్తొచ్చి భోజనానికి లేవబోయేడు. మోకాళ్ళు రెండూ పట్టేసి కాలు సాగనివ్వలేదు. ఎడం కాలు మరీను. నెమ్మదిగా మోకాల్ని చేతుల్తోనే రుద్ది స్వాధీనంలోకి తెచ్చుకున్నాడు. పెరటి పాదుకు కాసిన బీరకాయల కూర. ఇంగువ చారు. మజ్జిగ, బతకడానికన్నట్లు తిండి... పత్యం తిండి!

భోజనం కానిచ్చి వచ్చి మంచం మీద కూర్చున్నాడు. తోచనివ్వని తల విసురు. నడపనివ్వని మోకాళ్ళ సలుపులు – ఏడాదై పట్టి పీడిస్తున్నాయి. వీటికి తోడు మాట్లాడేందుకైనా మనిషి దొరకని వంటరితనం.

సీత పోయిన తర్వాతే తనింట్లో యీ సమస్యలు, రోగాలూ..

"పిల్లల్ని ఎలా పెంచాలో తెలియనప్పుడూ, వాళ్ళ బాగోగులు సరిగా చూడలేనప్పుడూ వాళ్ళని కనకూడదు. మనిషికి తిండొక్కటే కాదు, చాలా కావాలి. ఈ యింట్లో వున్నంతకాలం మనుషులు ఎదగరు. మనుషుల్లా బతకనూ లేరు" అంటూ వెళ్ళిపోయి తన దారి తను చూసుకున్నాడు నరసింహం.

ఈ వయసులో చేతకానివానిగా ఆడపిల్ల సంపాదన మీద ఆధారపడి బతకాల్సి వస్తోంది!

ఏదో ఆలోచన చటుక్కున వచ్చి నెమ్మదిగా లేచి కూర్చున్నాడు తిరుపతయ్య. మంచం మీంచి లేచి చేతికర్ర తీసుకున్నాడు. తలుపు దగ్గరగా వేసి రోడ్డెక్కేడు. ఎండ చిటచిటలాడిస్తోంది. పది అడుగులు వేశాడో లేదో తూలి పడబోయి ఎలాగో నిభాయించుకున్నాడు.

"ఎక్కడికి తిరుపతయ్యా యీ టైమప్పుడు? ఆరోగ్యం కూడా సరిలేదు కదా" అని పలకరించేడు ముత్యాలు.

"ఈ వేళప్పుడైతే వీరయ్య యింట్లో వుంటాడనీ, అతనితో పనుంది" అన్నాడు. ఆయాసం వల్ల నోటంట మాటలు నెమ్మదిగా వచ్చేయి.

"బలేవోడివే. వీరయ్యెక్కడున్నాడు. కూతురి దగ్గర్నించి కబురొస్తే గంట క్రితమే బస్సులో వెళ్లేడు" అన్నాడతను.

ఉస్సూరుమనిపించింది తిరుపతయ్యకి. ఉన్న ఒక్క ఆశ కూడా జారిపోయింది.

"అవునూ మీ నరసింహం బడ్డీలో దొంగలు పడ్డారంటగా మా కామేశం చెప్పేడు. ఏపాటి నష్టం వుంటాది" అడిగేడు ముత్యాలు.

"ఏమో! తెలీదు. బంధాలు తెంపేసుకుపోయిన వాడి సంగతులు నాకెందుకూ? నాకా సంగతే తెలీదు" అన్నాడు తిరుపతయ్య.

"మాటా మాటా వచ్చి ఒక దగ్గర లేకపోయినంత మాత్రాన తండ్రీ కొడుకులు కాకుండా పోతారా? నాలుగు డబ్బులు సంపాదించుకొస్తాడు చూస్తుండు" అంటూ ముందుకు సాగిపోయాడతను.

ఎలా వచ్చేడో... వచ్చి మంచం మీద కూలబడ్డాడు తిరుపతయ్య. ఆ తర్వాత ఒళ్లు తెలియని నిద్ర పట్టేసింది. లేచేసరికి పెరటి వైపునున్న కొండ మీంచి సూర్యుడు దిగిపోతున్నాడు.

లేచి, అరుబయట నున్న బల్ల మీద కూర్చున్నాడు. గాలి చల్లగా వీస్తూంది. మరో గంటలో సుమతి వచ్చింది. వస్తూనే కాళ్లు కడుక్కుని వంటింట్లోకి వెళ్ళి కాఫీ కలుపుకుని తాగింది. తిరుపతయ్య కాఫీలూ టీలూ తాగడు. అతని ఆహారపుటలవాట్లే వేరు. కాస్సేపు స్థిమిత పడ్డాక బట్టలు మార్చుకుని వంటకుపక్రమించింది సుమతి.

కూతురితో ఏదో మాట్లాడాలని చూశాడు తిరుపతయ్య. కానీ కుదరలేదు. శరీరంలోని బాధ అతడిని ఒకచోట నిలవనీయటం లేదు. ఆ బాధని తగ్గించుకోవడం అతని వల్ల కావటం లేదు. నెమ్మదిగా లేచి వెళ్ళి మంచం మీద పడుకున్నాడు. శరీరం ఏ స్థితిలో వున్నా బాధ మాత్రం ఒక్కలాగే తట్టుకోలేనట్లుగానే ఉంది.

ఆర్నెల్ల క్రితం ఇలాగే బాధ భరించడం తన వల్ల కాక పక్కింటి చలపతి చేత ఉత్తరం రాయిస్తే తను వచ్చి పట్నం తీసుకెళ్ళి పెద్ద డాక్టర్లకి చూపించి పరీక్షలు చేయించి మందులు కొనిచ్చి మరీ వెళ్లేడు మార్కండేయులు.

కన్నకొడుకులా పెంచకపోయినా, మార్కండేయులికి ఈ కన్నతండ్రంటే ప్రేమే!

తన శరీరతత్వానికా మందులు సరిపడలేదో లేక మందులే పనిచేయలేదో కానీ బాధ తగ్గలేదు. ఆ సంగతే ఉత్తరం రాయిస్తే, "నీ శరీరానికి మందులు పనిచేసే వయసు దాటిపోయిందట నాన్నా. డాక్టరు ఆ విషయం అప్పుడే చెప్పారు. నేను వచ్చినపుడు మరో ప్రయత్నం చేద్దాం. అంతవరకూ అవే వాడుతూండండి" అంటూ ఉత్తరం రాసేడు.

ఆడపిల్లయినా సుమతి కూడా తను పడుతున్న బాధ చూళ్ళేక తన ప్రయత్నం తాను చేస్తూనే వుంది. నలుగురైదుగురు డాక్టరకి చూపించింది. కానీ ఫలితం శూన్యం!

తిరుపతయ్య పడుకునే ఆలోచిస్తున్నాడు.

"అన్నానికి రా నాన్నా" సుమతి పిలుపు వినిపించింది.

తనికిష్టమైన ఆగాకరకాయ వేపుడు చేసింది. తన యిష్టాలేవో తెలుసు సుమతికి.

అయితే తనే సుమతి జీవితానికో మార్గాన్ని చూపలేకపోయాడు. పైగా దాని బతుకు బండలు కావడానికి కారకుడయ్యేడు. తమ పిల్లల జీవితాలకో దారి చూపించలేని వాళ్ళు పిల్లల్నే కనకూడదట! నరసింహం యింటి నుండి వెళ్తూ అన్న మాటలింకా తన గుండెలో కలుక్కుమంటూనే ఉన్నాయి. నిజమేనేమో... తను పిల్లలకు సరైన దారి చూపించలేని అసమర్థుడే!

భోజనం చేసి చేతికర్ర సాయంతో లేవబోయి జారి పక్కకి పడిపోయాడు. సుమతే లేపి కర్ర అందించింది. నెమ్మదిగా వీధి గడపలోకొచ్చి కూర్చున్నాడు. సుమతి గిన్నెలూ కంచలూ సర్దిపెట్టి వచ్చి పక్కలు దులిపింది. తండ్రి పడుకునే మంచం క్రింద మంచినీళ్ళ చెంబు, గ్లాసు పెట్టింది, పెద్దలైటు తీసి చిన్నది వేసింది.

తిరుపతయ్య గుమ్మంలో అలాగే కూర్చున్నాడు. బయట గుడ్డి వెన్నెల, గాలి ఆడటం లేదు. ఆకు కదలటం లేదు.

"పక్క దులిపేను. వచ్చి పడుకోండి, తలుపేస్తాను" అంది. తిరుపతయ్య తల తిప్పి సుమతి వంక చూశాడు కాని లేవలేదు.

"అమ్మా సుమతీ... మరీ" అంటూ మళ్లీ ఏదో చెప్పబోయాడు.

"చూడండి... ఇప్పుడు మీ బాధలన్నీ వినే ఓపిక నాకు లేదు. ఉదయం నుంచీ ఆసుపత్రిలో గొడ్డులా పనిచేసి చచ్చి చచ్చి వచ్చాను. మళ్ళీ యిక్కడ ఇంట్లో చాకిరీ. నన్ను 'ఎలా వున్నావ్, ఏం తిన్నావ్?' అని అడిగే మనిషి లేరు. ఒక ఓదార్పు గాని ఓ సాయం

గాని లేని వెధవ బతుకైపోయిందని నేనేడుస్తుంటే నా ప్రాణానికి మీరొకరూ, కొడుకులకి అక్కర్లేకపోయింది. నేను ఏ జన్మలో ఏ పాపం చేశానో" అంటూ లోపలికెళ్ళి మంచం మీద వాలిపోయింది.

తిరుపతయ్య నిరుత్తరుడయ్యాడు.

నిజమే. అది ఏడుస్తోందంటే ఏడవదూ? దాని యీడు వాళ్లు పెళ్ళిళ్ళు చేసుకుని పిల్లాపాపలతో సంసారాలు చేసుకుంటున్నారు. దీని రాతే యిలా తగలబడింది.

'మంచి సంబంధం. పిల్లాడు బుద్ధిమంతుడు. చదువాట్టే లేకపోయినా పెళ్ళాన్ని పోషించుకోగల సంపాదనుంది. తల్లీ దండ్రీ లేరు. కట్నం అట్టే అడగడు' అని దూరపు బంధువొకాయన సంబంధం తెస్తే వివరాలు అట్టే తెలుసుకోకుండానే సుమతిని ఒప్పించి పెళ్లి చేసేసేడు. పెళ్ళయిన మూణ్ణెల్లకి తెలిసింది. ఆ మతి స్థిరం లేని మారాజు రాత్రిళ్ళు యింటికి రాడట. పగలు పన్లోకి వెళ్ళడట. నెత్తీ నోరూ కొట్టుకొని 'ఛస్తే వాడితో కాపరం చేయ'నని వచ్చేసింది.

ఎక్కువసేపు అలా కూర్చుని వున్నాడేమో తిరుపతయ్యకి మెడ నరాలు లాగడం మొదలుపెట్టాయి. తలలో ఆలోచనలున్న కొద్దీ తల విసురుతూనే ఉంది. ఈ బాధలకి ఎన్ని మందులు వాడేడో... ఎందరు డాక్టర్లని చూశాడో... డబ్బు ఖర్చయిపోయింది. రోగం మాత్రం పోలేదు. వయసు పెరిగింది అలోపతీ పనిచేయదంటే చాటుగా నాటువైద్యం కూడా చేయించుకున్నాడు. మెడ నరాల మీదా, మోకాళ్ళ మీద తీగతో వాత లేయాలన్నా మొండిగా వేయించుకున్నాడు. తలకి ఎన్నో రకాల తైలాలు వాడేడు. రోగం పోలేదు సరికదా బాధ రెట్టింపయింది.

పిల్లలకి అందుకే తన మీద కోపం.

"ఈ రోగం పోయేదొక్కసారే" అంటాడు నరసింహం – తండ్రనే అభిమానం లేకుండా.

మొండిగా మరో అరగంట మాత్రం కూర్చోగలిగేడు తిరుపతయ్య. పడుకోడం పడుకోడం... పడుకోడం... ఎంతసేపలా పడుకుంటాడు? పడుకున్నా తల విసురుతూనే వుంటుంది. కళ్ళు తిరుగుతూనే వుంటాయి.

'చచ్చిపోయినా బాగుండును' అనుకుని కన్నీళ్ళు పెట్టుకున్నాడు చాలామార్లు. అయినా అది మాత్రం తన చేతిలో వుందా? ఇలా బాధతో ఎన్నాళ్ళు అనుభవించాలని వుందో!

ఏమైనా ఇక ఈ బాధకేదో అంతం చూడాలి! లేచి, తలుపులు వేసి మంచం మీద పడుకుంటూ చూశాడు. గదిలో సుమతి పడుకుని ఉంది.

'రోగగ్రస్తమైన ముసలితనం ఎవరికీ వద్దు. అది శాపం' అనుకున్నాడు. ఆలోచనల్లో ఎప్పుడు పట్టిందో మాగన్ను... చటుక్కున మెలకువ వచ్చి చూశాడు. లోపలి గదిలోంచి గుడ్డి దీపపు వెలుగు కాస్తగా పడుతోంది. రెండో ఆట సినిమా వదిలిన అలికిడి. దూరంగా, కుక్కలేవో మొరుగుతున్నాయి.

నెమ్మదిగా కాళ్లు కూడదీసుకుని లేచి మంచినీళ్ళు తాగేడు. పడుకుంటే అదే ఆలాపన. కాస్త ధైర్యం చెయ్యాలి. దీంతో అటో ఇటో తేలిపోతుంది. ఒక నిర్ణయానికొచ్చి కళ్ళు

మూసుకున్నాడు. రెండు గంటలపాటు గాఢంగా నిద్ర పట్టేసింది. ఈ మధ్యకాలంలో అంత మంచి నిద్ర ఎరుగడు.

రోడ్డు మీంచి ఏదో బండి యీడ్చుకుంటూ నడుస్తోన్న చప్పుడు. తొలికోడి కూసేవేళ... లేచి కిటికీలోంచి చూసేడు. తూరుపు తెల్లబడుతోంది. కాస్సేపట్లో తొలి బస్సు ఉంటుంది. వంట్లో ధైర్యం, నోట్లో మాట యింకా వున్నాయి. దిండు గలీబులో గుడ్డకు చుట్టిన సొమ్ము వుండనే వుంది. శరీరంలో ఎక్కడలేని శక్తి వచ్చి తొరతొరగా బట్టలు మార్చుకున్నాడు. చేతి సంచి, చేతికర్ర, చెప్పులు సిద్ధం చేసుకున్నాడు. సుమతి గాఢంగా నిద్ర పోతోంది. నెమ్మదిగా తలుపులు తీసి గుమ్మం దాటి ఆనవాలుగా అంచనాగా అడుగులు వేయడం మొదలుపెట్టేడు. నాలుగు రోడ్ల జంక్షన్ దాకా వెళ్తే అక్కడేదో బండి దొరక్కపోదు.

సగం దూరం వెళ్లే సరికి తూరుపు తెల్లబడిపోయింది. మనుష్య సంచారమూ మొదలైంది. జంక్షన్‌లో ఒకే ఒక రిక్షా ఉంది. రిక్షావాడు అందులోనే పడుకుని వున్నాడు. వాడిని రిక్షా కడతావా అనడిగేడు తిరుపతయ్య. వాడు లేచి ఎగాదిగా చూసి డబ్బులిచ్చే రకంగా లేదు అనుకుని మళ్ళీ ముసుగు పెట్టేడు. ఈలోగా వెనకనించొచ్చిన మరో రిక్షావాడు ఆపేడు.

"బస్టాండుకి వెళ్ళాలి వస్తావా"అన్నాడు తిరుపతయ్య.

"నాల్రూపాయలు" అన్నాడు వాడు.

తిరుపతయ్య బేరం చేయలేదు. తిరుపతయ్య ఎక్కలేకపోతే వాడే చేయి సాయం ఇచ్చి ఎక్కించేడు.

బస్టాండులో దిగేసర్కి ఆరు గంటలైంది. ఏవేవో. వూళ్లలో బయల్దేరిన ఫస్టు బస్సులు కొన్ని వచ్చేయి.

అక్కడున్న బడ్డీ కొట్టువాడు కాఫీలు, టీలు జోరుగా అమ్ముతున్నాడు. కాస్సేపు అక్కడే నుంచుని అడుగు ముందుకు వేశాడు తిరుపతయ్య. అప్పుడే వచ్చిన బస్సులోంచి జనం తోసుకువస్తుంటే కాస్త పక్కకి జరిగి నుంచున్నాడు.

"ఏంటి నాన్నా, ఎక్కడికీ" మాట వినిపిస్తే తేరిపార చూసేడు.

ఎదురుగా మార్కండేయులు!

తిరుపతయ్యకి నోట మాట రాలేదు. కళ్లంట నీళ్ళు తిరిగేయి.

"సుమతి రాసిందా? బొత్తిగా బాగోలేదురా. బాధ భరించలేక చచ్చిపోయినా బాగుణ్ణనిపిస్తోంది" - తిరుపతయ్య గొంతు బొంగురు పోయింది.

"అవేం మాటలు నాన్నా. రండి" అంటూ రిక్షా కేకేసి తిరుపతయ్యని ఎక్కించి తనూ కూర్చున్నాడు.

"రెండు రోజులుగా కలలో మీరే. అందుకే బయల్దేరాను" - మార్కండేయులు ఇంకా ఏదో చెబుతున్నాడు.

తిరుపతయ్య ఆలోచనలో పడ్డాడు. జైలు నుంచి విడుదలై బయటకొచ్చే సమయానికి

మరో కేసులో ఇరికించి మళ్ళీ జైల్లో తోసినట్లనిపించిందాయనకి.

"కాకినాడ్లో మంచి వైద్యుడున్నాడట. నీతో చెబుదామనీ" – తిరుపతయ్య నోట్లోంచి మాటలు నెమ్మదిగా వచ్చేయి.

మార్కండేయులు మాట్లాడలేదు. రిక్షా ఇంటి ముందు ఆగేసరికి లోపల్నించి పరుగెత్తుకొచ్చింది సుమతి. తండ్రి చేతిలోని సంచి చూసే సరికి ఆమె కంతా అర్థమై పోయింది.

తిరుపతయ్య తలొంచుకుని మౌనంగా లోపలికి నడిచేడు.

"చూశావా అన్నయ్యా! ఈయన చేష్టలు. నేనిలాక్కూడ బతక్కూడదు కాబోలు! నేను మందులు యిప్పించడం లేదనీ, నాకు యిష్టం లేదనీ నలుగురికీ తెలియాలనేగా ఆయన ఒంటరి ప్రయాణం?" సుమతి కళ్ళలో నీళ్ళు తిరిగాయి. ఆమె గొంతు బొంగురు బోయింది.

మార్కండేయులు చెల్లెల్ని సముదాయించే ప్రయత్నం చేసేడు.

"మనిషి సాయం లేందే అడుగు తీసి అడుగెయ్యలేని మనిషి వంటరిగా యిలా... వళ్ళు తూలో, కళ్లు తిరిగో పడితే ఏమన్నా వుందా?" – అంటూ కళ్ళు తుడుచుకుని లోపలికి వెళ్ళి అన్నగారికి గ్లాసుతో కాఫీ తెచ్చి యిచ్చింది.

కాఫీ తాగుతూ తండ్రి కెదురుగా కూర్చున్నాడు మార్కండేయులు.

"చూడండి నాన్నా. విశ్వేశ్వరరావుగారనీ,.. ఎంత మొండి రోగాన్నయినా కుదర్చగల డాక్టరుగారు మా వూళ్ళో వున్నారు. ఆ సంగతి యీ మధ్యే తెలిసింది. హోమియోపతి వైద్యం చేస్తారు. మంచి హస్తవాసి అని పేరుంది. ఆయన్ను కల్సి మీ గురించి చెప్పాను. ఆయన మందిచ్చారు. క్రమం తప్పకుండా వాడితే నయమవచ్చన్నారు. నెల్లాళ్లకు మందిచ్చారు. మీరు వాడి గుణం కన్పించిందీ లేనిదీ చెబితే.." అంటూ జేబులోంచి ఓ చిన్న సీసా తీసి తండ్రి కందిస్తూ... "పంచదార గుళికలు... పూట కైదు, రెండు పూట్లా వాడాలి" అన్నాడు.

తిరుపతయ్య నిరుత్సాహంగానే అందుకున్నాడు.

"వాడదాంగానీ...... ఒక్కమారు ఆ కాకినాడ డాక్టరుకి కూడా" అంటూ ఏదో అనబోయాడు.

మార్కండేయులుకి తండ్రి పట్టు అర్థమైంది.

"ఆయన్నీ చూద్దాం. కావలిస్తే నేనొచ్చి తీసుకెళ్తా. ఈ లోగా యిది వాడి చూడండి" అంటూ స్నానానికి పెరట్లోకి వెళ్లిపోయేడు మార్కండేయులు.

'కాకినాడ డాక్టరే పోగొట్టాలి... లేదా నరసింహం అన్నట్టు పుడకల్తోనే' అంటూ ఏదో గొణుక్కుంటూ సలుపుతున్న మోకాళ్ళకు ఆయుర్వేద లేహ్యం మర్దనా చేసుకుని మంచం ఎక్కేడు తిరుపతయ్య.